

IZ INOSTRANIH ARMII

SAD I ZEMLJE AMERIČKOG KONTINENTA

IMITIRANJE DEJSTVA ATOMSKE EKSPLOZIJE

U Armiji SAD poklanja se ozbiljna pažnja upoznavanju vojnika sa nuklearnim i termonuklearnim oružjem i njegovom eventualnom upotrebom u jednom budućem ratu. Namera je pisca ovog članka¹⁾, koji donosimo u izvodu i bez ikakvog komentara, da iznese jedan od načina kako bi se mirnodopska obuka — u vidu imitiranja atomske eksplozije — mogla izvoditi pa da vojnici dobiju, donekle, približnu sliku stvarnog dejstva tog oružja u ratu, odnosno njihovog postupka u takvoj situaciji na bojištu.

Vrlo je važan zadatak, napominje pisac na početku članka, da se prilikom svakog ispitivanja nuklearnog oružja stvori situacija koja će sadržavati što više onih opasnosti koje karakterišu atomsko ratovanje. Ujedno je potrebno da se otklone izvesne mistifikacije za dejstva nuklearnog oružja, odnosno da se skine poukova mreža sa teme o radioaktivnom dejstvu. Vojnike treba, po mišljenju pisca, približiti nuklearnom oružju i stvoriti među njima radni odnos. Veštačko stvaranje zone nuklearne eksplozije pretstavlja prvi korak na tom putu.

Imitiranjem atomske eksplozije dolazi se do aktivne radnje, a ne samo do statičkog izlaganja ili prizora. Sasvim je prirodno što se te eksplozije ne mogu vršiti sa sadanjim nuklearnim oružjem i u onim razmerama koje bi bile potrebne da se sve jedinice upoznaju sa ovim moćnim činocem naoružanja. Nastavni filmovi sa ovom temom umnogome pomažu da se dobije pretstava o svemu tome i stoga ih treba koristiti do krajnjih granica.

Međutim, sa nekoliko predavanja i filmova neće se moći, po mišljenju pisca, potpuno izvršiti ovaj zadatak — upoznavanje vojnika sa nuklearnim oružjem i njegovim dejstvom. Kao primer može da posluži slučaj nekih vojnika pred izvođenje atomskih ispitivanja prilikom operacije *Sandstone* na Enivetoku 1948 godine. Bila je velika potražnja za cigaretama u vojnim kantinama. Nije bilo domorodaca sa kojima bi se moglo trgovati, niti crne berze da ma koga primami; pa, i pored toga, cigarete su trošene iznad proseka. Izvršeno je ispitivanje ovog slučaja i konstatovano da neki vojnici, radi zaštite od atomske eksplozije, oblažu svoje kratke pantalone stanjol-hartijom iz kutija za cigarete.

Pre svega, ovo nije pružalo nikakvu zaštitu. Zatim, mnoga ispitivanja na Enivetoku i u Nevadi dokazala su da vojnik može da dejstvuje na propisanim ostojanjima od atomske eksplozije bez opasnosti od ozleda i opekotina. Ono što naročito treba istaći u ovom slučaju, podvlači pisac ovog članka, jeste činjenica da su ovo bili odabrani vojnici koji su u dovoljnoj meri već bili upoznati sa nuklearnim oružjem i njegovim dejstvom. Potrebno je da se kroz obuku ljudstvo što više upozna u ovom pogledu. SAD su poklonile veliku pažnju tom upoznavanju ljudi sa nuklearnim oružjem, tako da postoji dosta korisnih priručnika i knjiga iz ove oblasti. Sav ovaj materijal treba da pruži osnovicu za obuku. Posle toga se pristupa prikazivanju nuklearnog oružja na manevrima i poligonima, sve u cilju da ljudima bude potpuno jasno da mogu opstati i pored ovog oružja, odnosno da mogu da koriste njegovu eksploziju u samoj borbi. Vojnici moraju, kako kaže pisac, upoznati nuklearno taktičko oružje kao sredstvo koje im pruža podršku, a ne kao sredstvo koje umanjuje njihovu ulogu u kopnenim dejstvima.

¹⁾ Simulating Atomic Blast Effects, by Lieutenant Colonel Robert B. Rigg, *Army Information Digest*, septembar 1955.

Postoji više vrsti imitirajućih atomskih bombi koje su ispitane u SAD za potrebe vojne obuke.

Planiranje eksplozija nuklearnog oružja. — Obično se prvo počinje sa predavanjima o dejstvu, mogućnostima i ograničenjima raznih vrsta atomske eksplozije. Zatim se izlazi napolje i praktično pokazuje kako se treba zaštititi od atomskog napada i eksplozije. Tek posle ovoga dolazi upotreba imitatora nuklearnog oružja u toku taktičkih vežbi.

Pisac članka podvlači da prikazivanje mora biti očigledno. Pritom treba koristiti uočljive objekte na zemljištu (brdo, toranj i sl.) za markiranje centra eksplozije. Udaljenje između vojnika i centra eksplozije treba jasno obeležiti. Kada dođe vreme za izvođenje same imitirajuće atomske eksplozije, to otstojanje se može za nešto i smanjiti tako da vojnici ipak oseće samu eksploziju. Između vojnika i centra eksplozije treba iskopati nekoliko zaklona i u njih staviti zapaljivi materijal, s tim da se on postavi i na nekoliko mesta na otkrivenom zemljištu. Eksplozija će zapaliti nezaklonjeni materijal, dok onaj u zaklonima načelno neće dohvatiti vatru. Ovo je, po mišljenju pisca, lep način prikazivanja zaštite koju pruža zemlja u obliku duboko iskopanih zaklona. Vrhunac obuke predstavljala bi ova demonstracija posle koje bi se mogli upotrebiti imitatori nuklearnog oružja i za izvođenje nekih taktičkih vežbi.

U taktičkom pogledu dejstvo nuklearnog oružja treba upotrebiti razumno, a ne razbacati eksplozije kao da su u pitanju obične ručne bombe. U okviru batajljona i čete može se takođe organizovati slično imitiranje atomskog dejstva, stim da sve nuklearno naoružanje ne bude na jednoj strani.

Atomske eksplozije zahtevaju praćenje i eksploataciju. Odmah po izvršenoj eksploziji neka jedinica mora biti spremna da pođe napred kroz zonu u kojoj je izvršena atomska eksplozija; ovu eksploziju mora da prati neposredno dejstvo u cilju njenog korišćenja u ofanzivne, a ako je potrebno, i u defanzivne svrhe. Ne treba dozvoliti, napominje pisac, da se razvije mišljenje da će nuklearno oružje priteći u pomoć svakoj nižoj jedinici koja je zadržana na dominirajućem položaju od strane neprijatelja ili usled prepreke na putu. Kopnene snage imaju svoj zadatak, svoju sopstvenu vatrenu moć i svoje vazduhoplovne snage i one moraju živeti i boriti se prvenstveno svojim sopstvenim snagama.

Zbog toga bi trebalo, sa puno logike i razumevanja, odrediti obim i stvoriti situaciju za »atomsku« eksploziju, obračunajući pritom naročitu pažnju na uvođenje ljudi u situaciju. Ništa ne stoji na putu da se izvede nekoliko atomskih eksplozija pri rešavanju jednog taktičkog problema. Raspored nuklearnog oružja mora biti takav da eksploziju vide obadve strane, a da njeno dejstvo iskoristi samo jedna.

Oko centra eksplozije treba postaviti i maskirati materijal koji će se zapaliti od eksplozije i vatre imitatora ili drugog sredstva za paljenje. Komandiri odeljenja i vodova moraju biti spremni da svoju jedinicu odmah po izvršenoj eksploziji uvedu u dejstvo. Jedno od dejstava može biti »otkloniti vatru«. Najvažnije je, po mišljenju pisca, pokrenuti vojnika i naviknuti ga na pokret odmah po eksploziji. Razumljivo je da se prioritet mora dati čisto borbenom dejstvu: vatri i pokretu. Naredjenja moraju neposredno da slede eksploziji i da budu kratka i odlučna. Dovoljno je deset kilograma trinitrotoluola pa da se stvori »hipnotišući« oblak dima. Sasvim je razumljivo da tom prilikom misli i pogledi vojnika moraju biti upereni u pravcu »neprijatelja«, a ne oblaka. Neposredno posle eksplozije svaki komandir mora izdati sledeće naredjenje. Ovo izdavanje naredjenja mora ići brzo, tako da »udar bombe« bude praćen »pokretom jezika«. Zato se u ovoj vrsti obuke mora preneti tempo i žestina komandi sa strojevog poligona.

Disciplina, puna snage i neposredne reakcije, mora da dominira odmah posle jezivog prizora i tišine prouzrokovane atomskom eksplozijom. Ona se, kako kaže pisac, neće roditi u haosu atomske eksplozije, već mora da bude začeta u doktrini, ona se mora roditi i sazreti na poligonima kako bi mogla živeti u borbi.

Pisac je mišljenja da i određivanje žrtava mora biti realno, zasnovano na otstojanju svakog vojnika od centra eksplozije i zaštiti koju je svaki pojedinac sebi obezbedio. Sudije moraju pre početka vežbe da pregledaju teren i skrenu pažnju na pogodna skloništa. Posebno je pitanje koje otstojanje odrediti za bezbednost od dejstva eksplozije. Ovo zavisi od vrste nuklearnog oružja i drugih faktora. Sudije

moraju odmah da izdvoje one vojnike koji se nalaze na otkrivenom zemljištu i upoznaju ih sa zaštitom koju pojedincu pružaju rov i druge vrste zaklona.

Postoji mnogo načina da se odrede žrtve, ali ih, po mišljenju pisca, nema mnogo koji su pogodni za jednu određenu akciju. Pritom pisac predlaže jedan od načina, a taj je: pre nego što počne vežba, svakom vojniku treba dati parče hartije na kojoj će stajati, otprilike, ovakav tekst:

Ako dođe do eksplozije nuklearnog oružja potruđi se da odmah zauzmeš zaklon ukoliko je daleko od tebe do jednog koraka. Ako si van zaklona i njega nema u tvojoj neposrednoj blizini, okreni se od pravca eksplozije i pripri uz zemlju. Trideset sekundi posle eksplozije pogledaj oko sebe i zaključi koja od dolenađenih situacija najbolje odgovara tvom položaju.

U zatvorenom tenku, kolima, zaklonu, rovu, prokopu, jarku.

Iza debelog zida, nasipa ili brda, kada ne vidiš eksploziju.

U ležećem stavu na otkrivenom zemljištu na 3000 m i više od mesta eksplozije.

U stojećem stavu na otkrivenom zemljištu na više od 4000 m.

OSTAO SI U ŽIVOTU

Seti se svog zadatka!

Budi spreman za pokret!

U stojećem stavu na otkrivenom zemljištu na 3000 m od eksplozije.

U ležećem stavu na otkrivenom zemljištu na 2000 m ili manje od mesta eksplozije.

Gledao si u pravcu eksplozije i video oblak.

TI SI ŽRTVA

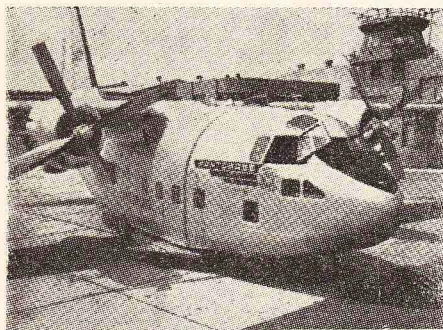
Ostani gde si se zatekao!

Ne postoji nijedan način, ističe pisac ovog članka, koji je potpuno isptan, ali gornji ima to preimućstvo što ujedno i obučava i određuje žrtve.

Nikada ranije kroz istoriju ratovanja vojnik nije bio suočen sa tako snažnim sredstvom za uništenje kao što ga pruža atomsko doba. Cilj svih napora u ovoj vrsti obuke, zaključuje pisac, jeste da se stvore takve jedinice koje će sa uspehom nadjačati u snazi, moći i veštini brojno jačeg neprijatelja u ratu.

P. P.

AMERIČKI AMFIBISKI AVION

Za američko vazduhoplovstvo projektovana je neka vrsta amfibiskog aviona koji je nazvan *Pantobase*.

Ovaj je avion u stanju da se kreće i po vodi, zemlji, snegu i ledu. Za normalno sletanje na zemlju opremljen je uobičajenim stajnim trapom, dok za vodu, sneg, led itd., ima specijalno izrađene skije.

(*Military Review*, novembar 1955)

JUŽNOAMERIČKE DRŽAVE I PACIFIK

Očekuje se da će se Kolumbija i Kostarika pridružiti tripartitnom paktu u okviru koga Čile, Ekvador i Peru pretenduju na pomorsku granicu udaljenu od njihovih obala čitavih 200 milja.

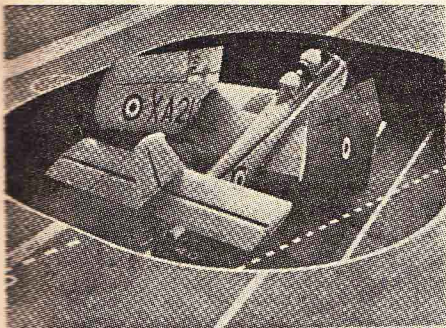
Pristupanjem Kolumbije sve bi južnoameričke države čije su obale na Pacifiku bile članice pomenutog pakta.

SAD i Britanija odbijaju da priznaju ma čije pretenzije na suverenitet nad okeanskim vodama izvan tradicionalne zone od 12 milja.

(*Military Review*, oktobar 1955)

BRITANSKA ZAJEDNICA NARODA

BRITANSKI PROTIVPODMORNIČKI AVION

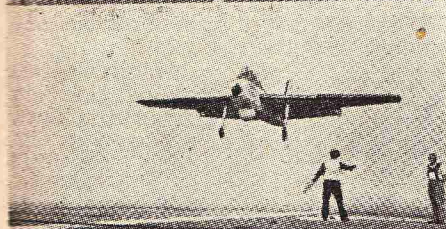

Britanski najnoviji protivpodmornički avion *Seamew* prošao je nedavno kroz uspešne opite na palubi nosača aviona.

Proizvodnja ovog aviona je laka i ekonomična; ona je za jednu trećinu jevtinija od proizvodnje sličnih aviona.

Avionom se lako upravlja, a lako se i održava. Poleće sa najmanjih nosača, trgovačkih brodova, ili avionskih poletnih staza.

(*Military Review*, novembar 1955)

KRATKE VESTI IZ AUSTRALIJE

Detektor za otkrivanje podmornica

Na australiske bombardere tipa *Neptune* stavljena je nova sprava za lokaciju podmornica na svim podmorskim dubinama. Javljeno je da su rezultati sa ovim detektorima na nedavnim manevrima bili veoma zadovoljavajući. Pre no što je bio opremljen ovom spravom, *Neptune* je mogao da otkrije podmornice samo kada se njihov periskop pokazivao, ili kada su bile na površini. Detalji sprave drže se u tajnosti.

Nov školski avion

Prvi avion koji će biti projektovan i izrađen u Australiji, za njeno ratno vazduhoplovstvo, biće upotrebljen kao školski avion za obuku pilota. Nazvan *Wingeeel*, avion ima maksimalnu brzinu od 180 milja na čas. On treba da zameni *Tiger Moth*, avion za početnu obuku u letenju i *Wirraway*, za glavnu.

Avion ima ukupnu težinu od oko 2.000 kg.

(*Military Review*, oktobar 1955)

FRANCUSKA I ZEMLJE BENELUKSA

PROŠIRENJE NADLEŽNOSTI NAČELNIKA GENERALŠTABA KOPNE NE VOJSKE U FRANCUSKOJ

Dekretom od 1 septembra prošle godine ponovo su vraćena izvesna prava i proširena je nadležnost načelnika Generalštaba kopnene vojske u Francuskoj.

Poznato je da je general de Latr, 1947 godine, bio poslednji načelnik Generalštaba kopnene vojske koji je u isto vreme imao i funkciju generalnog inspektora vojske. Posle njega došlo je ovde do izvesne podele nadležnosti.

U novom se dekretu najpre ističe da je dužnost načelnika Generalštaba kopnene vojske da, po ministarskom odobrenju, priprema kopnenu vojsku za izvršenje njenih raznolikih zadataka. U tom smislu u njegovu nadležnost spadaju: organizacija, mobilizacija, nastava, obuka, naoružanje i oprema, organizacija i održavanje snabdevanja. Njegova se prava sada proširuju na sve kopnene formacije, čime se one sada izuzimaju iz nadležnosti ministra narodne odbrane i oružanih snaga, zatim na kolonijalne trupe (sa izvesnom rezervom) i snage žandarmerije koje učestvuju u teritorijalnoj odbrani. To proširenje prava ide ovim dekretom još i dalje. Tako je dužnost načelnika Generalštaba kopnene vojske i da »potstiče i koordinira« rad pojedinih uprava (direkcija) i službi centralne administracije, zaduženih za podmirenje potreba armije. Rukovodioci ovih uprava i službi, zadržavajući u principu svoju nezavisnost, dužni su da rade u duhu njegovih direktiva. Svi projekti i odluke moraju prethodno da se njemu daju na mišljenje. Na taj način on je stalno u toku stvari.

Načelnik Generalštaba kopnene vojske donosi, saobrazno ministarskim odlukama, propise kojima se reguliše brojno stanje ljudstva u vojsci, zatim godišnji broj regruta, unapređenja i službe pojedinih vojnih i građanskih lica u vojsci. Kao punopravni član komisije za unapređenje, njega konsultuju prilikom raznih naime-novanja, podrazumevajući ovde i generala, određivanja dužnosti i položaja.

Pošto ima u rukama celokupni sastav ljudstva u vojsci, načelnik Generalštaba kopnene vojske ujedno je i njen generalni inspektor. Inspektori pojedinih rodova vojske i službi, koji su dosad bili neposredno vezani za ministarski kabinet, potčinjeni su sada njemu. Pored toga, on preuzima na sebe i rukovođenje raznim službama Generalštaba kopnene vojske, čije šefove imenuje, a ujedno rukovodi i nastavom. Zbog toga on ima za pomoćnika jednog general-majora.

Na kraju treba podvući da, i pored ovog proširenja nadležnosti i prava načelnika Generalštaba kopnene vojske, on ostaje i nadalje potčinjen načelniku Glavnog generalštaba.

Ovaj dekret, vraćajući ponovo sva prava i vlast načelniku Generalštaba kopnene vojske, može, prema mišljenju pisca ovog članka, imati velikog uticaja na dalje jačanje francuske vojske — pod uslovom da njegove odredbe u celini budu primenjene.

(*Revue militaire d'information* od 25 septembra i
Figaro od 20 septembra 1955)

ŠVAJCARSKA

PROBLEM ŠVAJCARSKE NARODNE ODBRANE¹⁾

Pitanje narodne odbrane podjednako interesuje kako velike tako i male zemlje. Ono je uvek privlačilo pažnju i za svaku zemlju predstavljalo specifičan problem, a danas je postalo problem prvog reda čije rešavanje zahteva naročito obimne studije, s obzirom na pojavu atomskog faktora. Shvatajući svu težinu i važnost ovog problema, i švajcarski državnici i vojnici bave se njegovim rešavanjem, uprkos tome što je Švajcarskoj zagarantovana neutralnost i što ona ima povoljan geografsko-strategijski položaj.

¹⁾ Probleme der Landesverteidigung, von Bundesrat Paul Chaudet, *Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift*, jun 1955.

Tako je državni savetnik Pol Šode, šef Federalnog vojnog departmana, izneo na glavnoj skupštini društava švajcarskih oficira probleme narodne odbrane u Švajcarskoj.

*

U početku predavač napominje da će izneti planove i ideje državnih savetnika i načelnika departmana odgovornih za narodnu odbranu, da su prilike u kojima oni imaju da rade protivrečne: s jedne strane, narod je uznemiren zbog moguće ratne opasnosti, a sa druge, treba se suprotstaviti opasnosti da ova uznemirenost ne ustupi mesto neopravdanoj bezbrizi.

Predavač naglašava da je zategnutost u opštoj svetskoj situaciji u izvesnom stepenu popustila, ali to još ne znači kraj hladnog rata, jer mnogi osnovni problemi ostaju i dalje nerešeni. Kod velikih sila i njihovih saveznika ne mogu se utvrditi znaci radikalnog popuštanja u vojnim naporima; jer smanjenje roka služenja u pojedinim zemljama nije za to dovoljan dokaz.

Danas se oružje, nastavlja predavač, stvara manje kvantitativno nego kvalitativno, a t. zv. »konvencionalno« oružje pretstavlja još uvek bitni sastavni deo vojne jačine pojedinih zemalja, tako da bi u početku rata ono igralo značajnu ulogu. No, danas se ratni obračun ipak ne može zamisliti bez taktičke i strategiske uloge čitavog niza novih borbenih sredstava kao što su: atomsko oružje, dirigovani projektili, rakete i roboti svih vrsta.

Predavač ističe da je veliki broj država još nije prilagodio novim zahtevima nametnutim razvojem posleratne tehnike. Uvođenje novog oružja nameće svuda slične probleme, a još nigde nisu nađena zadovoljavajuća rešenja. Za reorganizaciju Armije, nametnutu razvojem novog oružja, pojavljuju se sledeći problemi: vatrema i udarna snaga; velika pokretljivost; raščlanjivanje jedinica i podešavanje njihove međusobne veze da bi se preživelo dejstvo atomskog oružja.

Što se tiče samih jedinica, vrše se pokušaji sa mešovitim jedinicama velike pokretljivosti, s tim što se postavlja pitanje najboljeg ostvarenja ove pokretljivosti: sa zemaljskim vozilima ili helikopterima. Predavač naglašava da je švajcarsko Savezno veće, u odgovoru na izveštaj generala, navelo »da lake brigade treba preobraziti u udarne jedinice snabdevene tenkovima i motorizovanim protivavionskim oruđima, a da tenkove u prvoj liniji treba smatrati kao PT oruđa«; u isto vreme ono je postavilo načela švajcarske strategiske defanzive, taktički aktivne odbrane, obaveze da se oslanja samo na sopstvena sredstva i da Armija bude u svako doba u pripravnosti za angažovanje u ratu. Na kraju je pomenuta i upotreba atomskog oružja, a s tim u vezi i uslovljeno raščlanjivanje jedinica; istaknuta je i potreba studija o atomskoj energiji i zaštiti civilnog stanovništva.

U *Zelenoj knjizi* iz 1953 godine istaknuta je potreba za modernizovanjem naoružanja, uvođenjem tenkova, ojačanjem avijacije, kao i povećanjem gotovosti Armije. U srazmerno kratkom vremenu bili su zauzeti protivrečni stavovi. Mnogi švajcarski viši oficiri zastupali su često različita mišljenja, a većini Švajcaraca bilo je nejasno dejstvo atomskog oružja. Na polju vazdušne zaštite nedostajali su jedinstveni propisi, a delatnost starijih godišta, za izvršavanje ranije manje važnih zadataka, zauzela je prvo mesto, zajedno sa borbenim zadacima trupa na frontu.

Autor smatra da je važno da se postojećoj organizaciji u najvećoj meri pokloni delotvorna sila, dokle god je ona na snazi. Ako bi švajcarski narod utvrdio da postoje oklevanja i sumnje u Armiji, a naročito u oficirskom koru — što je, nažalost, već bio slučaj, to bi povećalo zabunu kod onih koji se trude da budu načisto sa sadašnjim stanjem i držanjem. Predavač podvlači da švajcarska iskustva iz poslednjih godina i očigledne protivrečnosti u međunarodnoj politici zahtevaju naročite napore za uspostavljanje tesnog kontakta između vojske i naroda, pri čemu treba obratiti naročitu pažnju na obaveštavanje.

Oficirima — divizionim i brigadnim komandantima — davaće se obaveštenja o problemima kojima se bavi *Komisija narodne odbrane* putem armiskih izveštaja, zatim putem predavanja i vežbanja da bi se utvrdila i načela upotrebe oružja. Obaveštavanje civilnog stanovništva treba vršiti putem štampe. U ovom smislu ispituje se reorganizacija dotične službe saveznog *Vojnog departmana*, da bi ova u svako doba bila u stanju da orijentiše švajcarsku javnost. U ovom cilju treba unapred predvideti dve vrste mera: jednu, da se odgovori na kritiku u svakom pojedinom

slučaju i da se isprave lažni ili tendenciozni izveštaji; drugu, da se narod kroz dobro pripremljena obavještenja orijentiše po pitanjima opšte prirode, a na osnovu temeljnog poznavanja materije. Za ovo se dopisnici Savezne skupštine, kojima ovi zadaci u prvom redu pripadaju, moraju smatrati saradnicima.

Predavač smatra da ograničenje vojnih napora, nezavisno od finansijske strane, ima za posledicu nazadovanje nivoa obuke, a pre svega predstavlja veliku opasnost jer smanjuje gotovost u vremenu napada. U daljem izlaganju po ovom pitanju on zaključuje da, dokle god ne budu postojale istinske garancije za mir, dokle god ne bude efikasno djelovao jedan svetski kolektivni aparat sigurnosti, za Švajcarce može da važi samo jedno, a to je obezbeđenje privredne i vojne baze narodne odbrane.

Prelazeći na pitanje reorganizacije Armije predavač ističe da će ona izazvati iste izdatke — ako ne i više — kao i oni iz poslednjih godina. Zato treba zahtevati da ta reorganizacija zajemči najcelishodnije i najbolje moguće korišćenje sredstava stavljenih na raspolaganje. Postoji mišljenje da je Švajcarska armija suviše glomazna i velikog brojnog stanja i da ima organe koji ne odgovaraju borbenim jedinicama. Prema tome, jedan od zadataka jeste da se preduzme izdvajanje potrebnog i onoga što je samo korisno. Verovatno da ništa nije nekorisno, ali možda nije sve neophodno.

Pređ švajcarsku narodnu odbranu, jedini i pravi problem koji se postavlja jeste onaj o Armiji — da ona bude sposobna da ispunji svoje zadatke. Sadašnja organizacija Armije zasniva se na koncepcijama narodne odbrane iz 1950. Istina, mnoge stvari koje su važile pre pet godina imaju još punu važnost, ali isto tako mnoge su od njih već zastarele.

Postavljajući pitanje kako stoji sa opštom koncepcijom narodne odbrane, predavač ujedno i odgovara da će ova koncepcija biti opširno prožeta kroz sistem Armije, kroz službene dužnosti, kroz prostranstvo i obim zemljišta i kroz tesne odnose između naroda i vojske. Jedno je tačno, a to je da švajcarski narod nikad ne bi bio saglasan sa nekom vrstom delimične kapitulacije, koja bi se sastojala u tome da se odbrana ograniči na odbranu redu ta, koja isključivo znači samo simboličnu akciju kojom bi se žrtvovao najveći deo stanovništva i najbitniji izvori zemlje. Izgled na mogući atomski rat nipošto ne uzima osnovnim švajcarskim koncepcijama njihovu vrednost.

Kod problema osnovne koncepcije švajcarske odbrane nameće se u prvom redu pitanje kako njena Armija treba da bude pripremljena i obučena za ispunjenje svojih zadataka.

Predavač ističe značajna poboljšanja švajcarskih metoda obuke kojima se koristi i inostranstvo. Sada se ispituje kako da se olakša obučavanje kadra, da bi se na taj način on unapredio. Dalje, ukazuje i na kvalitet oružja; no, odnosi između privatnog i državnog pogona mogli bi ubuduće da naidu na povećane teškoće, pošto je Armija danas sa opremom snabdevena, a program proizvodnje je po obimu opao. Ne može se doneti opšte važeće pravilo da li da se pri izradi oružja da prvenstvo saveznom ili privatnim pogonima, jer je činjenica da danas postoji i jedno i drugo.

Kao na dalju pozitivnu činjenicu predavač ukazuje na postojeći sistem mobilizacije, tj. na njenu brzinu i mogućnost brze gotovosti svakog pojedinca. Podvlači takođe značaj švajcarskih materijalnih i prehranbenih rezervi koje, u težnji da se budžet rastereti, ne smeju više biti dalje smanjivane. Broj i decentralizacija skladišta, kao i sistem revizicije, osiguravaju snabdevanje i pod teškim okolnostima.

Predavač smatra da treba istaći i vrednost stalnih utvrđenja koja su izrađena programom naoružanja; jer, ma kako izgledao atomski, biološki, ili hemijski rat, ono što je izgrađeno u stenama održaće nesumnjivo trajnu vrednost. Najzad, značajnu stranu Švajcarske armije predstavljaju i vojničke tradicije, ljubav naroda prema Armiji, koja se ispoljava u razočaranju svakog mladog čoveka koji nije oglasen sposobnim za službu.

Bilans aktivne strane ima čvrstu osnovu, koju sačinjava dragoceni kapital tehničke, duhovne i materijalne vrednosti. Ali svaki bilans ima i svoju pasivnu stranu. Ona se u prvom redu sastoji u snazi i veličini Armije, čije je brojno stanje u odnosu na državnu teritoriju i broj stanovništva vrlo veliko. To neprestano povećanje brojnog stanja može se objasniti opštim švajcarskim odbranbenim koncepcijama i zbog mogućnosti jednog totalnog rata.

Miliciski sistem i sistem opšte vojne obaveze koji se razvio od osnovnog načela jednakosti svih građana pred zakonom, doveli su do toga da je otežano rešavanje organizacionih pitanja i pitanja brojnog stanja. Neke brze promene u izgradnji Armije ne mogu doći u obzir, jer to spada u kompetenciju Parlamenta i naroda. Međutim, ova sporost ima i koristi jer je garancija sigurnosti i kontinuiteta.

U organizacionom, tehničkom i taktičkom pogledu, nastavlja predavač, Armija stoji onako kao što je bila 1950. Na osnovu pouka iz poslednjeg rata i s obzirom na odbranbeni sistem koji je pod pritiskom događaja morao biti usvojen, učinjena je izvesna reorganizacija, ali se ne može tvrditi da je Armija danas tako organizovana kako bi to trebalo da bude — s obzirom na savremeni rat.

Predavač naglašava da sve što je napred izneo dovodi do zaključka da Švajcarska armija, iako ne zadovoljava sve današnje zahteve, ipak je celishodno oformljena. U svakom slučaju, preduzete promene ne smeju ni jednog trenutka oslabiti postojeći organizam. Priprema jednog radikalnog preobražaja zahteva u prvom redu određivanje pravca kojim bi trebalo da se ide. Ovo je odlučivanje svakako potrebno, uprkos tome što osnovne koncepcije švajcarske narodne odbrane ostaju nepromenjene i što zadatak Armije u atomskom ratu ostaje isti, kako je to bilo i u prošlosti. Prema tome kakvo je stanje u Švajcarskoj, može se razmatrati angažovanje jedne masovne armije, koja bi bila izrazito poljskog karaktera, sa raznolikim i jako raščlanjenim naoružanjem. U osnovi, radi se o načelu koje je već dosad postojalo, kad je održavano brojno stanje Armije od 800.000 ljudi i naoružanje od 8-14 različitih oružja od pešadijske čete do pešadiskog puka. No, ovakav sistem, na pomolu atomskog oružja, kao što je već rečeno, ne može više da ostane na snazi.

Da bi se stalo na put prodorima i da bi se odstranili upadi u odbranbeni raspored, moglo bi se predvideti formiranje poljske armije čije bi se pokretne i sa jakim vatrenim naoružanjem rezerve mogle brzo uvesti. Vatrema snaga i pokretljivost mogu se znatno pojačati, uprkos smanjenju brojnog stanja. — Kretanje i angažovanje ove armije bilo bi štićeno mnogobrojnim vazduhoplovstvom, a bilo bi osigurano i ojačano graničnom zaštitom. Smanjenje brojnog stanja moglo bi da koristi za ojačanje drugih delova armije, kao i za eventualno stavljanje ljudi na raspoloženje onim organizacijama na koje je preneti zaštita civilnog stanovništva.

Pročišćavanje načela za angažovanje armije, ističe predavač, iziskuje prirodno mnogobrojne i temeljne studije. One se odnose na sve probleme koji se postavljaju zbog moguće upotrebe atomske i hidrogenske bombe, na upravo opisanu reorganizaciju vojske, na saradnju između kopnenih jedinica i vazduhoplovstva, na usavršavanje inženjerskog materijala, kao i na podelu zadataka vazdušne odbrane između vojnih i civilnih instanci.

Uskoro će se moći uporediti različiti planovi koji se danas nalaze u radu. Ima se osećaj da će se između odgovornih vojnih rukovodilaca bez velikih teškoća postići saglasnost po tome kako Armija ubuduće treba da bude oformljena. Bitno je da će se stvoriti jedno trajno delo u kome će se ostvariti pravilno shvaćena načela — nezavisno od promena koje će se uvek pojaviti na polju oružane tehnike. Ovako je postupljeno i kod utvrđivanja.

Na završetku predavač navodi da je ovim osvrtom pomenuo samo glavne crte programa koji je tek u začetku. Treba biti na oprezi da se njegovo dejstvo ne koči. Razumljivo je da će finansiski problemi stvarati teškoće. Stavice se pitanje da li treba rasteretiti vojni budžet, ili ga ostaviti u današnjem stanju, ili pak predvideti mogućnost njegovog pojačanja.

Danas je još prerano odgovoriti na jedno takvo pitanje, jer se ne raspolaže svim potrebnim podacima. Kad bi se uprkos toga htelo da pokuša da se ovo oceni sa čisto političkog stanovišta, podvlači pisac, moglo bi se reći sledeće:

— Ukoliko povećanje vojnog budžeta bude usvojeno, bilo bi najpristojnije Armiju pojačati, a ne menjati joj strukturu. Bilo bi dovoljno, od izvesnih jedinica koje bi se mogle rasformirati, preuzeti sastav da bi se jedinicama nove formacije stavilo na raspoloženje potrebno ljudstvo. Ali jedan takav postupak ne bi bio štetan samo zato što je skup, nego i zato što bi se ona šteta koja se danas već karakteriše kao pasivna stavka švajcarskog budžeta još više povećala, a to je jačina i proširenje Armije. Prema tome, to ne bi bilo rešenje.

Predavač zaključuje ukazivanjem da su današnji događaji na polju međunarodnih odnosa utoliko dobrodošli ukoliko pokazuju vrednost tradicionalne politike švajcarske neutralnosti. Međutim, ono što se danas u svetu dešava ne sme zato za Švajcarce da bude mekan jastuk za odmor, već im stavlja u dužnost da se late onih mera koje su potrebne da njihova neutralnost bude poštovana. Predavač je ubeđen da ako se vojna sredstva prilagode zahtevima vremena, Švajcarci će i pred opasnošću jednog svetskog rata moći da očuvaju položaj koji je njihova zemlja zauzimala.

Na zaključku predavač upućuje trupama, kao i celom narodu apel da je potrebno menjati strukturu Armije, kako bi se ovaj cilj ostvario. Narod treba za to da dá svoju saglasnost. On će sigurno razumeti ove surove potrebe i besumnje će se složiti u tome da bi bilo bolje nemati Armiju, nego tražiti od švajcarskih sinova da se bore pod uslovima u kojima njihovo učešće unapred znači nepotrebne žrtve.

*

Smatram da je prikazan članak interesantan ne samo po tome što se iz njega vidi kako Švajcarci gledaju na problem narodne odbrane, a u vezi s tim i na reorganizaciju Armije u uslovima postojanja nuklearnog oružja, već i po tome što se ovim pitanjem bavi baš Švajcarska, zemlja čija je neutralnost zagarantovana i poštovana od pre 100 i više godina i zemlja čiji sam geografski položaj pruža izvesne šanse da neće ući u vrtlog eventualnog novog rata.

Članak doduše nije konkretan u čemu i kako se preduzima željena reorganizacija, što je i razumljivo, ali ipak daje dosta podataka o problemima o kojima treba voditi računa pri rešavanju problema narodne odbrane uopšte.

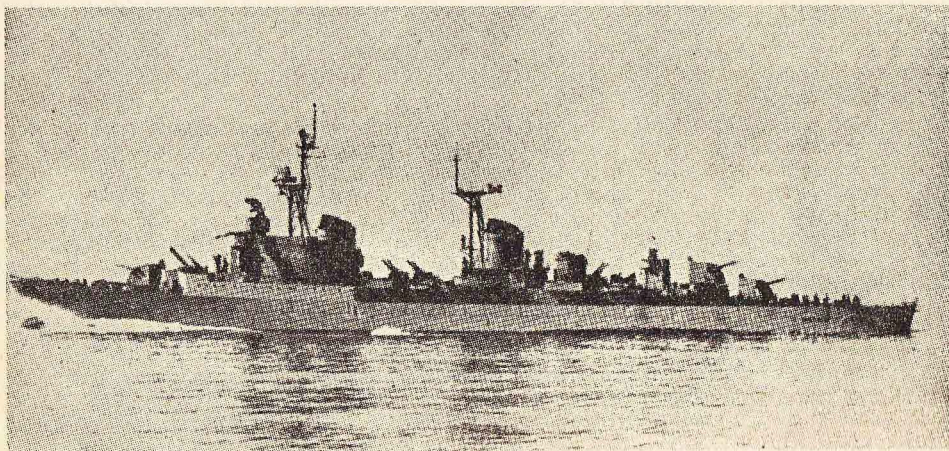
D. L.

ITALIJA

NOVI RATNI BRODOVI ITALIJANSKE MORNARICE

Italijanski eskortni brod *San Giorgio* nastavlja sa uspešnim probama svojih novih pogonskih strojeva koji su dosada već uspeli da prebace 39 čvorova na sat.

San Giorgio je ušao u brodogradilište 1939 pod imenom *Pompeo Magno*. U vodu je spušten 1941, a njegova rekonstrukcija započeta je 1953 godine. Pripada klasi 12 malih, lakih krstarica, od kojih danas postoje još samo 4 i to: *Guichen* (ranije *Scipione Africano*) i *Chateaurenault* (ranije *Attilio Regolo*), uključene sada

u francusku mornaricu, *San Giorgio* i *San Marco* (ranije *Giulio Germanico*), koje se sada dovršavaju u italijanskim brodogradilištima.

Trup broda i pogonski strojevi kod ova dva zadnja istovetni su sa onima kod *Guichen*-a, mada im je naoružanje različito:

<i>Chateaufrenault</i> <i>Guichen</i>	<i>San Giorgio</i> <i>San Marco</i>
— 6 topova 105 mm na 3 dvostruka lafeta (bivši nemački topovi)	— 6 topova 127 i 38 mm na 3 duple turele (ustupljeni od strane američke mornarice)
— 10 topova 57 mm <i>Bofors</i> na 5 dvostrukih lafeta	— 20 topova 40 mm (2 dvostruka i 4 četvorostruka lafeta)
— 12 torpednih cevi za dejstvo protiv podmornica	— 1 bacač raketa za dejstvo protiv podmornica na prednjem delu broda
2 bacača	4 bacača
1 bacač granata	1 bacač granata
— Elektronski uređaji francuskog porekla	— Elektronski uređaji američkog porekla

Eskortni brod *Indomito* spušten je u vodu 7 avgusta prošle godine iz brodogradilišta u Livornu. Njegove su karakteristike sledeće:

— Deplasman	— — — — —	2.700 t — 3.600 pri punom opterećenju
— Dimenzije	— — — — —	122,43 m x 13,10 m
— Jačina pogona	— — — — —	60.000 KS
— Maksimalna brzina	— — — — —	34 čvora (32 pri punom opterećenju)
— Naoružanje	— — — — —	4 topa 127 mm na dve duple turele 16 PA topova 40 mm 1 bacač raketa za dejstvo protiv podmornica 4 bacača 1 bacač granata

Jedan drugi eskortni brod istog tipa, *Impetuoso*, još je u izgradnji. Pomorska brodogradilišta u Monfalconeu isporučila su italijanskoj mornarici, 1 avgusta prošle godine, *topovnjaču* 490. To je prvi ratni brod izgrađen u ovim brodogradilištima po svršetku rata. Ustvari, radi se o jednoj velikoj i brznoj vedeti čije su karakteristike sledeće:

— Deplasman	— — — — —	150 tona
— Dimenzije	— — — — —	38 m x 5,75 m
— Brzina	— — — — —	38 čvorova
— Naoružanje	— — — — —	2 topa 40 mm 2 torpedne cevi 450 mm

(*La Revue maritime*, oktobar 1955)

ZAPADNA NEMAČKA

PONOVNO OBRAZOVANJE I SASTAV ZAPADNONEMAČKE MORNARICE

Prema Pariskim sporazumima, Savezna Republika Nemačka dobila je pravo da ponovo formira mornaricu stim da deplasman pojedinih plovnih objekata ne može preći 3.000 tona, odnosno da pojedinačna tonaža brzih vedeta, brodova za iskrcavanje, minopolagača, minolovaca i podmornica ne sme ići preko 350 tona. Prema postojećim programima nova mornarica Zapadne Nemačke treba da broji oko 250 plovnih objekata sa nekih 20.000 ljudi.

Pomorske baze za novu mornaricu biće izgrađene u Kilu, Flensburgu, Kapelnu, Kukshafenu, Vilhelmshafenu i Emdenu. Predviđa se da će nova zapadnonemačka mornarica tesno sarađivati sa danskom i norveškom mornaricom. Prema dosada utvrđenom programu zapadnonemačka mornarica će raspolagati sledećim plovnim objektima, ne računajući pomoćne:

Vrsta	Broj	Pojedinačna tonaža	Ukupna tonaža
Minolovaca	16	750	12.000
Minolovaca	36	160	5.760
Eskortnih brodova	18	1.400	25.200
Brzih motornih čamaca	36	140	5.040
Torpiljarki	12	1.900	22.800
Podmornica	12	350	4.200
Brodova za iskrcavanje	30	350	10.500
Minopolagača	2	2.500	5.000
SVEGA:	162		90.500

Pored ovoga, predviđeno je i 30 aviona za pomorsko izviđanje i 24 za protivpodmorničku borbu.

(*Rivista marittima*, oktobar 1955)

SSSR

NOVI SOVJETSKI RAZBIJAČ ATOMA

Prema nekim podacima, u SSSR se bliži kraju izgradnja najvećeg postroja za razbijanje atoma koji postoji na svetu, dvaput moćnijeg od onoga koji je nedavno dovršen u SAD i koji već ima džinovske razmere.

Ovaj novi sovjetski razbijač atoma usmerava protone na njihove ciljeve sa ogromnom energijom od 10 milijardi elektron-volti. — Ove mašine služe kao »kosički mikroskopi«, za ispitivanje unutrašnje citadele materijalnog sveta.

U SAD kosmotron u Brukhevenu ima snagu od 3 milijarde elektron-volti, a bevatron na Kaliforniskom univerzitetu razvija snagu od najviše 6 milijardi elektron-volti.

(*Military Review*, novembar 1955)

BLISKI I SREDNJI ISTOK

POBOLJŠANJE SAOBRAĆAJA NA SUECKOM KANALU

S obzirom na to da je Suecki Kanal suviše uzan i ne odgovara savremenom broskom saobraćaju, na njemu će se izvesti radovi za ozbiljno poboljšanje. Pošto je u toku posleratnih godina na Kanalu od 103 milje saobraćaj znatno povećan, dolazilo je do ozbiljnih zakrčavanja, a pored toga, izgradnja brodova koji su imali veću širinu nije više odgovarala širini Kanala (197 stopa = oko 60 m).

Da bi se stvar popravila, Društvo Sueckog Kanala pokrenulo je program poboljšanja u vrednosti od 22 miliona dolara. U cilju rasterećivanja saobraćaja izgrađena su dva nova kanala za mimoilaženje brodova. Jedan od njih nalazi se bliže severnom, a drugi južnom izlazu. Treći, srednji prolaz, služio je u toku protekle četiri godine.

Ova dva nova prolaza omogućiće da kroz Kanal dnevno prođe prosečno 48, umesto dosadašnjih 36 brodova, sa maksimumom od 60 brodova.

Pre rata je taj dnevni prosek iznosio svega 14 brodova.

Po novom sistemu, brodovi će morati da plove u konvojima. — Pored pomenuta dva prolaza, i sam kanal biće na izvesnim mestima proširen i produbljen na više od polovine svoje dužine, da bi se time omogućio prolaz brodova koji gaze 36 stopa (oko 12 m).

(*Military Review*, septembar 1955)

DALEKI ISTOK

RAZVOJ INDISKE RATNE MORNARICE

Indiska ratna mornarica dobiće — u toku narednih šest godina — više od 80 novih ratnih brodova iz Britanije.

Prvi od tih brodova — 2 obalska čistača mina — trebali su da stignu u Indiju već pre oktobra 1955. — Među novim brodovima biće i jedna krstarica. Svi dosadašnji indiski ratni brodovi biće ovim isporukama zamenjeni, izuzev 3 razarača.

Bivši načelnik indiskog Pomorskog generalštaba, britanski admiral Pizi, izjavio je na oproštajnoj konferenciji za štampu da će krstarica *Mysore*, raniji britanski brod *Nigeria* (ali potpuno obnovljen) postati indiski admiralški brod. 12 protivpodmorničkih brodova i protivavionskih fregata, 8 obalskih čistača mina i izvestan broj istih manjih jedinica biće takođe predati Indiji.

Admiral Pizi je izjavio da je u toku prošlih sedam godina većina britanskih oficira u Indiskoj mornarici bila zamenjena Indijcima, te danas ostaju samo dva viša britanska oficira — načelnik Pomorskog generalštaba i admiral — komandant indiske pomorske flotile. No, i oni će u doglednom vremenu biti zamenjeni Indijcima.

(*US Naval Institute Proceedings*, septembar 1955)

INDIJA UVODI METARSKI SISTEM

U okviru svojih planova za modernizaciju industrije i trgovine, Indija će usvojiti *metarski sistem* za mere i težine. Dosada su u raznim mestima postojali razni sistemi mera. — Ovim promenama u merama prethodiće decimalizacija indiskog novca. Smatra se da će za sprovođenje svih ovih promena biti potrebno oko 10 godina.

Očekuje se da će ovaj korak imati veliki uticaj na druge aziske zemlje, koje takođe razmatraju uvođenje promena u svojim sistemima za mere i težine.

(*Military Review*, septembar 1955)

INDISKA RAFINERIJA NAFTE

U Rajkotu, u indiskoj državi Sauraštri, dovršeni su planovi za izgradnju rafinerije nafte, koja će stajati oko 31,5 miliona dolara i imati kapacitet od 1,500.000 tona sirove nafte godišnje.

Rafinerija će biti izgrađena u Bhavnagaru, luci u Kambejskom Zalivu. Upotrebljavaće iransku naftu, a izgleda da će iranska vlada učestvovati u investicijama za ostvarenje ovog projekta. Ovo je već četvrta rafinerija u ovoj zemlji i prva kojom će upravljati isključivo Indijci.

(*Military Review*, oktobar 1955)